

LIBRIS

We know
books

M. BLECHER

VIZUINA LUMINATĂ
[jurnal de sanatoriu]

Prefață și referințe critice de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a colecției: Mădălina Pricop

Imagine coperta I: Corset medical (cca 1920) pictat

Corectură: Ilie Barangă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BLECHER, M.

Vizuina luminată. Jurnal de sanatoriu / M. Blecher;

Pref. și ref. critice de Lucian Pricop. - București :

Cartex, 2026

ISBN 978-630-6651-93-1

I. Pricop, Lucian (ed.) (pref.)

821.135.1

Cuprins

Cum dialoghează două istorii: istoria medicinei
și istoria scrisului (prefață de Lucian Pricop) / 7

Referințe critice / 17

Notă asupra ediției / 23

Vizuina luminată / 25

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

Tot ce scriu a fost cândva viață adevărată. Și totuși, când mă gândesc la fiecare clipă care a trecut în parte și caut s-o revăd, s-o reconstitui, adică să-i regăsesc anumita ei lumină și anumita ei tristețe sau bucurie, impresia care renaște este, înainte de toate, aceea a efemerității vieții care se scurge și apoi, aceea a lipsei totale de importanță cu care se integrează aceste clipe în ceea ce numim, cu un singur cuvânt, existența unui om. S-ar zice că amintirile, în memorie, se decolorează exact ca și acelea pe care le păstrăm în sertare.

În ce constă atunci importanța unei clipe în momentul când e încă prezentă? Să încercăm deci, o intensă trăire în clipa la care luăm parte, și care se „petrece” în momentul actual, de vreme ce știm că timpul îi va șterge cu totul însemnătatea. Ei da, s-o trăim cu intensitate... Dar, în ce constă totuși însemnătatea ei? Ce sens are dânsa? Când stau după-amiaza în grădină, în soare și închid ochii, când sunt singur și închid ochii, ori când în mijlocul unei conversații îmi trec mâna peste obraz și strâng pleoapele, regăsesc întotdeauna aceeași întunecime nesigură, aceeași cavernă intimă și cunoscută, aceeași vizuină caldă și iluminată de pete și imagini neclare, care este interiorul trupului meu, conținutul „persoanei” mele de „dincoace” de piele.

Îmi amintesc de o anumită după-amiază impresionantă și de o întâmplare mărunță, aproape banală, care m-a făcut să mă gândesc îndelung la ceea ce se numește însemnătatea unei clipe. Însemnătatea unei clipe? Dați-mi voie să râd. Clipele vieții noastre au însemnătatea cenușii care se cerne.

Dar iată întâmplarea.

În sala de mâncare a bolnavilor din sanatoriul din Berck unde zăceam internat și unde bolnavii își luau masa întinși pe

cărucioare, aduși la masă de brancardieri, în această sală vastă și de aparențe normale, orice apariție nouă stârnea întotdeauna un mic interes care nu era, de altfel, decât reflexul îndelungilor ore de plictiseală și solitudine din odăile închise. Era imposibil să nu îl privești cu mare curiozitate pe noul venit, însoțit de familie, silindu-te ca să ghicești ce boală are, gravitatea stărei lui, și, mai ales, dacă va fi sau nu un nou prieten sau un „indiferent” care nu va lua parte întru nimic la viața sanatoriului, decât prin faptul că va asista cu ceilalți bolnavi la masă, în aceeași sală de mâncare, sau va sta întins afară pe cărucior, în grădină, la umbra aceluiași coviltir de pânză decolorată de ploii.

Îmi amintesc, așadar, foarte bine de acel tânăr nou venit înconjurat de familia lui, o mamă bătrână în doliu și două surori cu obraji arși de soare și aproape vineți de abundența sângelui, contrastând straniu cu paloarea și slăbiciunea bolnavului, cu capul pierdut între perne, cu o figură scobită, uscată și galbenă ca frământată din ceară.

Cu vecinul meu de masă comentaram starea bolnavului. Era, desigur, grav atins și informațiile pe care ni le aduse un alt prieten, care surprinsese pe coridor câteva frânturi de conversație ale directorului cu infirmiera principală, confirmară în totul bănuielile noastre: bolnavul avea câteva fistule deschise care curgeau fără încetare și din plin. Desigur că n-o va duce până la sfârșitul verii. Îl priviram atunci cu și mai multă curiozitate, cu și mai mult interes. Curios sentiment de egoism, de securitate și nu știu cum de mică perfidie morală de a privi un bolnav, știind că peste câțva timp are să moară, în timp ce el nu bănuiește nimic.

În diferite rânduri mi s-a întâmplat să cunosc asemenea cazuri disperate, condamnate dinainte.

Într-un sanatoriu din Elveția, o bătrână femeie germană care era roasă de un cumplit cancer al pancreasului despre care

ea nu știa nimic (spunea întotdeauna că are „puțină aciditate stomacală care îi provoacă usturimi după-masă”), în alt rând o tânără fată care cu câteva zile înainte de a fi operată (ceea ce nu i se spusese încă) proiecta un voiaj în sudul Franței, în fine diferite alte cazuri când cei din jurul unui bolnav știau că situația lui este extrem de gravă, în timp ce dânsul, ignorând totul, continua să trăiască într-o ușoară amețală și în inconștiința tuturor preocupărilor lui cotidiene și neînsemnate.

Ei bine, în toate aceste cazuri era ușor de constatat că bolnavii din jur, care erau la curent, nutreau nu știu ce meschină și perversă satisfacție de a „ști, în timp ce bolnavul condamnat ignoră totul”, și asta le dădea un sentiment de comodă securitate interioară, senzația aceea de confort meschin pe care o avem întotdeauna când aflăm de un accident într-un loc unde ne-am fi putut afla noi înșine și pe care îl subliniem cu un mic râgâit intim „bine că eu n-am fost acolo”.

În cazul bolnavilor, „bine că nu sunt în locul lui, săracul” (în care caz „săracul” este adăugat ca un rafinament în plus al micii perfidii și pentru salvarea persoanei noastre intime morale).

Cu mare strângere de inimă priveam deci pe acest nou venit cu privirile lui candidе și gesturile lui moi, cu brațele lui subțiri și degetele lungi și fine, pe care și le trecea, din când în când, peste frunte cu o batistă, pentru a-și șterge sudoarea de care era acoperit. Îl văd și acum înaintea mea cu flaneaua lui de culoare cenușie, prea largă pentru brațele lui slabe și subțiri ca bețișoarele ce țin loc de mâini păpușilor de lemn. Și îmi amintesc și de sentimentul meu intim de meschină securitate pe care îl resimțeam, la fel cu toți ceilalți... amestecul acela de milă și de satisfacție cu care îl examinam în sala de mâncare... Și, altfel, el nu veni în sală decât câteva zile, apoi dispăru, și poate că aș fi uitat cu totul de el, dacă nu se întâmpla cu dânsul ceea ce vreau să povestesc aici.

Într-una din zilele acelea, doctorul meu îmi anunță că trebuie să mă opereze. Era o intervenție destul de serioasă și gravă despre care voi vorbi în alt loc. Pentru a fi mai bine îngrijit în zilele de după intervenție și pentru a mă afla sub o supraveghere mai directă și mai atentă, trebuia să mă mut într-una din odăile de la parter ce erau alăturate clinicei de operații și pansamente și erau rezervate bolnavilor gravi și operaților.

Era un coridor sumbru și tăcut, un loc „secret” și izolat de restul clădirii sanatoriului, unde se petreceau lucruri grave și, mai ales, unde erau aduși pentru sfârșit muribunzii, pentru a fi sustrași, în felul acesta, curiozității celorlalți bolnavi, care ar fi putut fi deprimati de aceste triste întâmplări.

În odăile din coridorul acela se petreceau toate actele finale și tragice din sanatoriu, în odăile din coridorul acela se consumau toate dramele și durerile, acolo isprăveau toate gemetele de suferință ale bolnavilor și plânsul înăbușit al familiilor celor morți. Când treceam spre pansamentul zilnic, îl traversam în întregime și puteam să observ adesea câte o femeie în doliu în fața unei uși, cu ochii roși de lacrimi, cu batista la gură în atitudine îndurerată, în timp ce înăuntru infirmierele și brancardierii se ocupau de toaleta mortului.

În alte rânduri, se răspândea pe sală un miros puțin sufcant și puturos de vapori de sulf, și atunci știam că într-una din acele odăi se făcea dezinfecția finală.

Erau odăi mobilate simplu, fără covoare și fără draperii, cu paturi albe de spital și ferestre largi înspre curte.

Îmi luai și eu locul într-una din ele, în preziua operației. Era către seară, la ora mesei. În ziua aceea nu fusesem dus în sala de mâncare pentru că nu aveam voie să mănânc nimic în vederea operației. Eram singur în odaie, toți prietenii mei erau duși la masă și nu venise nicio infirmieră ca să aprindă lumina; stăteam deci în întuneric, cu ochii pe jumătate închiși,

așteptând. În obscuritatea și în tăcerea aceea, fiecare zgomot din clinică se detașa net și semnificativ. Se auzeau când pașii infirmierelor, când pașii grei ai brancardierilor care duceau și aduceau de la clinică bolnavii cu pansamente (acei cu pansamente complicate și care reclamau o anumită atenție erau duși la clinică, pansamentele mai simple se făceau în odaie) și din când în când, sinistru, puternic și asurzitor, clopotul electric al clinicei care chema pe brancardieri când aceștia întârziu prea mult în interiorul sanatoriului. În cele câteva zile cât am stat în odaia mea de operat, am auzit de atâtea ori și am resimțit cu atâta intensitate zvâcnirile clopotului electric cu zbârnâitul lui țâșnit din tăcerea profundă, demential și tonitruant, ca un pumnal de zgomot în întuneric, încât mult timp după aceea, întors în odaia mea, mă sculam în puterea nopții speriat și ud de sudoare, sub impresia vreunui teribil coșmar în care răsună invariabil același clopot înspăimântător care îmi anunța sfârșitul, parcă, și momentul execuției. În tăcerea așadar întreruptă de soneria aceasta groaznică, stăteam în odaia mea, căutând să discern în lumina slabă, ce venea de la un bec din curte, mobilele și decorul în mijlocul căruia mă aflam, când deodată în odaia alăturată auzii zgomot de pași și diferite șoapte cari îmi anunțară că mai multe persoane intraseră acolo. De altfel, în același moment observai că vecinii mei aprinseseră lumina.

Putui să-mi dau seama de aceasta după razele care pătrundeau prin crăpăturile de sus ale ușii de comunicație dintre cele două odăi, mascată insuficient cu un cuier de atârnat haine. Se auzea distinct și bine definit fiecare zgomot de alături. Era un bolnav care se întorcea de la pansamente. Auzii cum brancardierii îl aranjează la locul lui și apoi părăsesc odaia, apoi conversația pe șoptite dintre persoanele rămase, probabil familia și bolnavul adus. Bolnavul răspundea încet, rar, cu respirația cuvintelor gâfâindă și copleșită de slăbiciune. Când, peste câteva

LIBRIS

We know
books

Sigmund Freud

Despre vis

Traducere și studiu introductiv de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a colecției: Mădălina Pricop
Coperta I: Photo by Dawid Zawila on Unsplash (detaliu)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FREUD, SIGMUND

Despre vis / Sigmund Freud ; trad. și studiu introductiv
de Lucian Pricop – Ed. a 6-a – București : Cartex, 2025
ISBN 978-630-6651-65-8

I. Pricop, Lucian (trad. ; pref.)

159.9

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

Cuprins

Despre schibboleth sau calea regală spre inconștient
(studiu introductiv de Lucian Pricop) / 7
Notă asupra ediției / 17

Despre vis / 19

Capitolul I	/ 21
Capitolul II	/ 25
Capitolul III	/ 37
Capitolul IV	/ 45
Capitolul V	/ 55
Capitolul VI	/ 63
Capitolul VII	/ 73
Capitolul VIII	/ 81
Capitolul IX	/ 85
Capitolul X	/ 89
Capitolul XI	/ 93
Capitolul XII	/ 99
Capitolul XIII	/ 105

I

Într-o vreme, pe care o putem numi preștiințifică, oamenilor nu le era greu să găsească explicații unui vis. Dacă și-l aminteau la trezire, îl considerau o manifestare fie binevoitoare, fie ostilă din partea unor ființe superioare, demonice sau divine.

Odată cu nașterea spiritului științific din științele naturii, toată această mitologie plină de semnificații a fost transpusă în psihologie și, azi, sunt puțini oameni educați care să nu fie de acord că visul este produsul psihic al celui care doarme.

Totodată, după respingerea ipotezei mitologice, a devenit necesară explicarea visului. Condițiile apariției sale, relațiile sale cu viața mentală din starea de veghe, dependența lui de excitațiile venite din exterior să-l influențeze pe cel care doarme, numeroasele specificități ale conținutului său care-l deranjează pe omul treaz și incongruența dintre imaginile lui de reprezentare și afectele legate de ele, în sfârșit caracterul instabil al visului, felul cum gândirea în starea de veghe îl respinge ca un element străin, îl mutilează sau îl șterge din memorie – toate aceste probleme, care de

secole cer rezolvări, n-au găsit până în ziua de azi vreuna satisfăcătoare.

Problema care ne interesează în primul rând, cea a semnificației visului, se prezintă sub două aspecte: în primul rând, se caută semnificația psihică a visului și locul lui în seria proceselor mentale; în al doilea rând, se vrea să se afle dacă visul este interpretabil și dacă fiecare conținut al visului are un „sens“, ca orice alt produs al psihicului.

Luând în considerație starea actuală a evaluării visului, există trei tendințe distincte.

Una dintre ele, care pare să fie un ecou târziu al epocii în care visului i se atribuia o origine supranaturală, își găsește expresie la unii filosofi. Pentru ei, producerea visului ar avea drept bază o stare specială a activității psihice. Aceasta ar fi un fel de înălțare a sufletului la o treaptă superioară. Așa judecă, spre exemplu, Schubert¹: „Prin vis, spiritul se eliberează de obstacolele naturii exterioare, sufletul scapă din lanțurile senzualității“. Fără a merge atât de departe, alți gânditori afirmă că visele sunt, în esență, exerciții psihice, că sunt manifestări ale forțelor psihice pe care starea de veghe le împiedică să se desfășoare liber (în fantasma onirică – Scherner²,

¹ Gotthilf Heinrich von Schubert (1780-1860), fizician și naturalist german, autor al *Die Symbolik des Traumes* [Simbolismul viselor], Kunz, Bamberg 1814, din care citează, de altfel, și Freud. (n.t.)

² Karl Albert Scherner (1825-1889), filosof și psiholog german, autor al lucrării *Das Leben des Traums* [Viața visului], Verlag von Heinrich Schindler, Berlin, 1861, în care susține că lucrarea visului-

Volkelt¹). Fapt este că, în anumite domenii (cel al memoriei), majoritatea observatorilor atribuie vieții onirice o capacitate de funcționare superioară.

Autorii medici care scriu despre vis au, în general, un punct de vedere opus celui al filosofilor. Agenții visului sunt, după medici exclusiv stimulii senzoriali și somatici, care fie ating visătorul din afară, fie devin întâmplător activi în organele sale interne. În acest caz, conținutul visului ar fi, de asemenea, lipsit de sens și la fel de greu de interpretat precum notele scoase la întâmplare pe claviatură de către zece degete nepri-cepute în muzică. Definiția visului este de-a dreptul „un proces somatic, inutil în toate cazurile, psihologic în multe cazuri“ (Binz²). Toate semnele caracteristice ale vieții onirice se explică atunci prin activitatea incoerentă a anumitor grupuri de celule care rămân în stare de veghe în creier, sub imperiul acestor stimuli fiziologici, în timp ce restul organismului este cufundat în somn.

imaginație este artistică și non-utilitară, iar materialul său este alcătuit din stimuli organici somatici care sunt ascunși în viața trează. (n.t.)

¹ Johannes Immanuel Volkelt (1848-1930), filosof german, autor al unei cărți de analiză a semnificației viselor *Die Traumphantasie* [Fantezia visului], Meyer & Zeller, Stuttgart, 1875. Este frecvent citat de Freud în *Die Traumdeutung*. Volkelt considera că elementele visului sunt legate organic de corpul celui care visează. (n.t.)

² Karl Binz (1832-1913), fizician și farmacist german, cunoscut în special pentru investigațiile asupra proprietăților chininei. (n.t.)